

Asia: VN/16699/2021

Lausuntopyyntö kuntia koskevien valtionavustuskäytäntöjen kehittämisestä

1. Taustatiedot

Klikkaa ja lisää otsikko valintakysymykselle

Kunta

2. Ehdotukset kuntien valtionavustuskäytäntöjen kehittämiseksi

Ehdotus 1: Ohjauksen ja rahoituksen periaatteiden selkiyttäminen

Ohjauksen ja rahoituksen periaatteiden selkeyttämisellä tähdätään kokonaisvaltaisempaan arviointiin valtionavustusten suuntaamisessa ja ohjaustoimissa, mikä on erittäin hyvä asia ja tukee paremmin kuntia ja kuntien mahdollisuuksia hakea ja hyödyntää rahoitusta. Kuntien (ja tytäryhteisön) tulee kuitenkin jatkossakin voida hakea valtionavustuksia kuntana, eikä hakukriteereissä tule edellyttää aina laajempaa seudullista yhteyttä, koska esim. pitkät välimatkat, palvelurakanteiden erilaisuus ja väestöpohjan vaikutus tarpeisiin sekä kunnan omat toiminta- ja kyvykkyyresurssit poikkeavat kuntien välillä. Liitteenä oleva prosessikaavio hakuun liittyvästä etukäteisarvioinnista on ehkä turhan moniportainen suunnittelutyökaluksi.

Ehdotus 2: Hyvinvointialueiden ja kuntien tehtävien muutoksen vaikutusten huomiointi

Hyvinvointialueille tulee suunnata oma avustustoiminta, mutta samalla pitää huomioida kuntien ja hyvinvointialueiden välille muodostuvat rajapinnat, joissa on roolia molemmilla toimijataholla. On muistettava myös, että kunnille jää vastuu kuntalaisten hyvinvointityöstä ja monista ennaltaehkäisevistä kuntalaisten sosiaaliseen ja terveyteen vaikuttavista tehtävistä mm. päihde ja mielenterveyden sekä syrjäytymisen osalta. Avustushakuja ja -määrärahoja tulee olla siten myös yhteisen rajapintatyön kehittämiseen niin kunnille, kuntien tytäryhteisöille kuin hyvinvointialueillekin.

Ehdotus 3: Heikossa taloudellisessa asemassa olevien kuntien huomioiminen

Heikossa taloudellisessa asemassa olevien kuntien huomioiminen on erittäin tärkeää ja kriteerien uudistaminen on välttämätöntä, koska nykyiset kriteerit eivät tunnista kaikilta osin kunttien taloudellisen aseman todellisia ulottuvuuksia. Kriteeristö tulee laatia avustustoimintaan erikseen. Kunnilla voi olla pitkällä aikavälillä syntyneitä haasteita mm. väestön väheneminen ja siihen liittyvien

rakenteiden purkamisen haasteet ja toisaalta nopeasti kriisiytynyt taloudellinen tilanne esim. työpaikkojen ja verotulojen vähenemisen johdosta, joten nämä molemmat tulisi tunnistaa ja ottaa huomioon avustuksia myönnettäessä. Kuntien mittava, ja osin epäkurantti kiinteistömassa (tyhjä kiinteistö) rasittaa etenkin niitä kuntia, joissa ei ole kiinteistöille löydettävissä uutta käyttöä tai kiinteistöjen myynti ei ole mahdollista.

Ehdotus 4: Vuosikellon mukainen ennakoitava toiminta

Valtionavustushakujen teemoitus tulee olla nykyistä aiemmin tiedossa kunnilla, jotta teemat voidaan ottaa huomioon kuntien toiminnan ja talouden suunnittelussa nykyistä paremmin. Samoin toteutuksen osalta on oltava avustuspäätösten jälkeen riittävä aika hankkeen ja siinä mahdollisesti olevien rekrytointeihin ja hankintojen toteuttamiseen ilman, että avustuspäätöksen viivästymien vaikeuttaa tai jopa estää järkevän toteutuksen. Tämä luo parempaa suunnitelmallisuutta kuntien avustusten käytölle ja niiden tulosten arvioinneille.

Ehdotus 5: Laaja-alaisen ymmärryksen, tiedon ja kuulemisen edistäminen

Tässä osiossa on tunnistettu hyvin haasteet ja muutostarpeet. Kuntajaoston luonnosteleva malli on kuitenkin hieman haasteellinen toteuttajan ja rahoittajan arvioinnin ja kokonaiskuvan näkökulmista.

Ehdotus 6: Pienten toimijoiden ja hankkeiden avustamisen vaikuttavuuden parantaminen

Tässä osiossa on tunnistettu hyvin pienten toimijoiden haasteet ja rajatut mahdollisuudet valtionavustusten hakemisessa ja toiminnan toteuttamisessa.

Ehdotus 7: Verkostojen hyödyntäminen

Tämän mallin mukainen toiminta lisää ministeriöiden resurssitarvetta, mikä ei liene tarkoituksenmukaista. Verkotot toimivat jo hyvin ja kunnilla on vahva kokemus verkostomaisesta toiminnasta ilman ministeriöiden vetämiä uusia verkostoja. Tieto kulkee nykyisten verkostojen kautta hyvin, nettisivuja ja tiedottamista on hyvä parantaa tiedonkulun vahvistamiseksi. Aiemmassa osiossa esitelty vuosikello tuo tähän jänteveyttä ja hakijoilla on ennalta tiedossaan hakuprosessien aikataulutus.

Ehdotus 8: Avustustoiminnan roolien ja prosessien selkeyttäminen

Roolit ja prosessit ovat kuntatoimijoilla selkeät, ministeriöiden kesken tulee roolijakoa ja tehtäviä selkeyttää eli mikä ministeriö vastaa mistäkin ja niin, että avustustoiminta on yhtenevä ja eri avustuskanavat tukevat toisiaan.

Ehdotus 9: Yhtenäisyyden ja läpinäkyvyyden parantaminen

Ehdotus on hyvä ja toteutettavissa kevyellä mallilla ilman uusia rakenteita.

Ehdotus 10: Vaikutusten arvioinnin ja mittauksen periaatteiden hyödyntäminen

Kvalitatiivisten ja kvantitatiivisten kehittämistoimien mittaamiseen tulisi laatia yhtenevä mittaristo vaikuttavuuden yhdenmukaiselle arvioinnille. Tavoitteiden ja mittareiden tulisi olla linjassa kehittämistoimien laajuuteen ja toteutuksen ajalliseen kestoan. Arviointia ja arviointikriteerejä siis tarvitaan, mutta niistä ei saa tehdä liian vaativia eli arviointi tulee suhteuttaa valtionavustuksen määrään ja toteutuksen laajuuteen.

Ehdotus 11: Tulosten käytäntöön viennin edistäminen periaattein, toimintatavoin ja velvoittein

Avustuksilla tehtyjen toimenpiteiden ja uudistusten raportointi ja implementointi on tärkeää ja tiedon jakaminen hyödynnettäväksi on merkittävää. Yksittäisten toteutusten osalta voi kuitenkin olla haasteellista laajentaa tuloksia suoraan kuntien tai niiden tytäryhteisöjen perustehtäviin tai -toimintaan eli kokeiluihin ja uudistuksiin tarvitaan laajempaa kokemuspohjaa ja eri toteutuksia, jotta voidaan olla varmoja oikeanlaisesta vaikuttavuudesta ja siitä, voidaanko tuloksia juurruttaa suoraan laajemmin eri kuntien toimintaan. Myös kokeiluille tulee antaa sijaa avustuksilla tuettavassa hanketoiminnassa.

3 Yleiset huomiot kehittämisehdotuksista

Yleiset huomiot kehittämisehdotuksista

-

Kuvaja Tuula
Kemijärven kaupunki - Kaupunginhallitus